

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Казахський національний університет імені аль-Фарабі (Казахстан)
Бельський державний університет імені Алеко Руссо (Молдова)
Texas A&M University-commerce (USA)

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ МОВНОЇ
ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

**Збірник наукових статей
за матеріалами**

**XVIII Міжнародної
науково-практичної
конференції**

19 жовтня 2023 р.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Казахський національний університет імені аль-Фарабі (Казахстан)
Бельський державний університет імені Алеко Руссо (Молдова)
Texas A&M University-commerce (USA)

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Збірник наукових статей за матеріалами
XVIII Міжнародної науково-практичної конференції
19 жовтня 2023 р.

УДК 378
ББК 74.58

Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів:
збірник наукових статей за матеріалами XVIII Міжнародної науково-практичної конференції (19 жовтня 2023 р.). – Харків: ХНАДУ, 2023. – 231 с.

У збірнику наукових статей за матеріалами конференції висвітлюються актуальні проблеми лінгводидактики та методики викладання іноземних мов, застосування у сучасному освітньому процесі традиційних та інноваційних технологій, прийомів та алгоритмів розвитку комунікативних та дискурсивних компетенцій іноземних студентів, а також психолого-педагогічні засади організації навчального процесу, міжкультурної адаптації та інтеграції іноземних студентів у освітній простір ЗВО, питання професійно-орієнтованого навчання іноземних студентів.

Посвідчення УкрІНТЕІ № 571 від «19» грудня 2022 р.

Збірник адресовано викладачам закладів вищої освіти, аспірантам, студентам.

Адреса: Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
61002, м. Харків, вул. Ярослава Мудрого, 25.
Телефон: (057) 707-36-81.

Друкується в авторській редакції. За зміст, автентичність фактичного матеріалу та посилань відповідають автори.

режимі або асинхронному офлайн режимі забезпечить якісне надання освітніх послуг іноземним студентам.

Особливості організації самостійної роботи слухачів-іноземних громадян на довузівському етапі підготовки в умовах дистанційної освіти

Манаєва Г.С.

*ст. викладач Центру підготовки іноземних громадян
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет
м. Запоріжжя, Україна
e-mail: usteda2017@gmail.com*

Чорна Ю.В.

*ст. викладач Центру підготовки іноземних громадян
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет
м. Запоріжжя, Україна
e-mail: usteda2017@gmail.com*

Завдання вищої освіти України полягає у формуванні творчої особистості майбутнього фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, самоорганізації та самоствердження, а отже розвинені навички самостійної роботи для здобувача вищої освіти є необхідною складовою успішного навчання. Особливо актуальним розвиток навичок самоорганізації в умовах дистанційного навчання постає саме для іноземних слухачів довузівського етапу підготовки, адже, на відміну від українських студентів або іноземних студентів старших курсів, іноземці першого року навчання мають не тільки засвоїти навчальний матеріал, але й адаптуватися до нової для них системи організації навчання.

Загалом у сучасній дидактиці самостійна робота розглядається, з одного боку, як вид навчальної праці, який здійснюється без безпосередньої участі, але під керівництвом викладача, з іншого – як засіб спонукання студентів до самостійної пізнавальної діяльності та формування у них навичок організації

такої діяльності [1, 2]. Таким чином, ефективність самостійної роботи іноземних громадян першого року навчання залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів: способів і прийомів навчальної діяльності, рівня складності та виду запропонованих для самостійного виконання завдань, ефективності тьюторського супроводу, рівня загального розвитку слухачів-іноземних громадян, їхніх базових інтелектуальних навичок і вмінь; особистих мотивів й установок.

Якщо під час офлайн навчання викладач спілкується з іноземними слухачами безпосередньо і завжди може додатково пояснити алгоритм виконання завдання, своєчасно скерувати їхню самостійну роботу, мінімізуючи неминучі стресові ситуації, то під час дистанційної освіти можливість оперативно надати тьюторську допомогу не завжди доступна. З метою полегшення адаптаційного періоду для іноземців першого року навчання перед викладачем як тьютором та модератором навчального процесу постає необхідність переспрямування навчального матеріалу для самостійної роботи (СРС) на особистісно орієнтовані види з наданням переваги індивідуалізованому навчанню та з урахуванням потреб і можливостей іноземних слухачів.

З досвіду багаторічної роботи Центру підготовки іноземних громадян ЗДМФУ у значній частині слухачів-іноземців недостатньо сформовані навички самостійної роботи навіть за досить високого базового інтелектуального розвитку. Як наслідок отримуємо не надто високу результативність та відсутність інтересу до завдань для самостійного опрацювання, що під час дистанційного навчання, яке потребує сильної вмотивованості, створює додаткові труднощі в навчальному процесі.

Традиційно на початковому етапі вивчення мови слухачам-іноземцям пропонуються для самостійної роботи завдання з наданим зразком виконання (самостійна робота виконується на основі зразка або детальної покрокової інструкції) та реконструктивно-варіативні завдання (самостійна робота

направлена на реконструювання, перетворення навчального матеріалу через залучення вже наявного досвіду вирішення завдань за вже засвоєними моделями та алгоритмами виконання). В умовах дистанційної освіти такі типи завдань для самостійної роботи можуть цілком успішно використовуватися в навчальному процесі, але необхідно трансформувати їх у формат, який надасть слухачам-іноземцям можливість автономно відпрацьовувати всі види мовленнєвої діяльності та мінімізують необхідність додаткових консультацій із викладачем. Задля цього необхідно об'єктивно підійти до оцінки складності пропонованих завдань та забезпечити максимально зручний для слухачів формат виконання самостійної роботи.

До прикладу, у перший тиждень вивчення української як іноземної значна увага приділяється комплексному формуванню навичок читання, слухання, графічних і орфографічних навичок паралельно з накопиченням лексичного запасу, а отже і самостійна робота має бути спрямована на відпрацювання цих навичок та, водночас, мотивувати слухачів самостійно вдосконалюватися у цих видах діяльності, чого можливо досягти за рахунок використання сучасних мультимедійних форматів подання завдань для СРС.

З досвіду роботи ЦППГ одним з ефективних способів трансформації традиційних завдань для формування мовленнєвих навичок на цьому етапі є презентація матеріалів для СРС у форматі онлайн-курсу, який містить деталізоване подання графічного матеріалу, лексичний матеріал для повторення вивченого на уроці з викладачем (у супроводі ілюстрацій для інтуїтивного розуміння), короткі відео з поясненнями викладача мовою-посередником, зразки виконання завдань та матеріали для перевірки правильності виконання, аудіоматеріал для формування навичок правильної вимови та тестові завдання для закріплення вивченого. Під час виконання завдання з СРС у такому форматі слухач не потребує безпосередньої консультації викладача, адже має відео з детальним поясненням, яке він може переглянути ще раз за потреби, зразки виконання та матеріал для самостійної перевірки виконаних завдань.

Різноманітність форм подання матеріалу (текстовий, ілюстративний, у форматі аудіо та відео) сприяє утриманню уваги та активізує сприйняття інформації, в той час як чітке дотримання структури навчальної дисципліни у відборі лексико-граматичного матеріалу та поступовий перехід від простого до складного дозволяє слухачам з різним рівнем базової підготовки успішно виконувати всі завдання. Водночас, викладач має можливість проконтролювати успішність засвоєння матеріалу завдяки результатам тестування та за потреби надавати тьюторську допомогу слухачам, які цього потребують. Кількість спроб виконання завдань онлайн-курсу для СРС необмежена, що дозволяє кожному слухачу працювати в індивідуальному комфортному режимі.

Отже, на цьому конкретному прикладі можна сформулювати основні умови успішної організації самостійної роботи слухачів в умовах дистанційного навчання. Перш за все, для СРС у дистанційному форматі навчання на початковому етапі вивчення мови варто пропонувати тренувальні репродуктивні вправи, вправи на розширення лексичного запасу, вправи на розвиток рецептивних видів мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання). По-друге, завдання для СРС мають подаватися у форматах, які максимально утримують увагу та дозволяють подавати матеріал концентровано, стисло та водночас доступно для сприйняття іноземними слухачами різного ступеня підготовки. Також необхідно дотримуватися принципу чіткого зв'язку самостійної роботи з загальним курсом навчання та подавати матеріал для СРС своєчасно та послідовно у відповідності до тематичного плану дисципліни та у супроводі системи самоконтролю, що дозволяє слухачам формувати навички аналізу та узагальнення вивченого, допомагає накопичувати новий досвід навчальної діяльності та в подальшому стимулює пізнавальну активність та самостійність слухачів. І нарешті, обов'язковою умовою отримання позитивних результатів СРС є забезпечення кожному слухачеві можливостей успішного засвоєння матеріалу для самостійної роботи у зручному та комфортному для них індивідуальному режимі.

Література:

1. Верголяс О.О., Верголяс М.Р. Позитивні аспекти дистанційного навчання студентів./ *Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно- правові, педагогічні аспекти: зб. наук. праць*. Київ: Національний авіаційний університет, 2021. С.120-123.
2. Котова А., Вороніна К., Ленська О. Основні види самостійної роботи студентів немовних спеціальностей. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Methodика викладання іноземних мов*. 2022 № 95, С. 92-98.
3. Poluykan M. Роль самостійної роботи студентів у формуванні професійної компетентності медичних фахівців. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії*. 2020. № 20 (2), 236-239.

Освітні інновації ХХІ століття: основні особливості дистанційної освіти та її роль у навчанні іноземної мови

Мустафасва А.Г.

к. т. н., завідувач кафедри інформаційних технологій
Мінгечевірський державний університет
Мінгечевір, Азербайджан
e-mail: aida.mustafayeva@mdu.edu.az

Бахшиєва Г.С.

викладач кафедри інформаційних технологій
Мінгечевірський державний університет
Мінгечевір, Азербайджан
e-mail: gunel.baxshiyeva@mdu.edu.az

Гурбанова Г.Г.

викладач кафедри іноземних мов
Мінгечевірський державний університет
Мінгечевір, Азербайджан
e-mail: smirzoyeva_86@mail.ru

Дистанційне навчання є новим етапом у розвитку освітніх технологій, воно створює можливість доповнювати, розширювати та відходити від стандартних і класичних правил навчального процесу. В умовах неперервної освіти пряме наставництво (живий виступ учителя перед учнями) замінюється опосередкованим, а навчання набуває форми самокерованого навчання. З кожним днем все більше організацій звертаються до електронного та

СУЧАСНИЙ ОСВІТНИЙ ПРОЦЕС: ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, АЛГОРИТМИ ТА ПРИЙОМИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ

<i>Айтпаева А.С.</i> Когнитивний підход в обучении грамматике РКИ на начальном этапе	54
<i>Архипенко Л. М.</i> Тестування як засіб контролю знань при вивченні української мови як іноземної	59
<i>Васецька Л.І.</i> Особливості застосування хмарного сервісу MS TEAMS на довузівському етапі мовної підготовки іноземців	63
<i>Манаева Г.С., Чорна Ю.В.</i> Особливості організації самостійної роботи слухачів-іноземних громадян на довузівському етапі підготовки в умовах дистанційної освіти	66
<i>Мустафаєва А.Г., Бахшиєва Г.С., Гурбанова Г.Г.</i> Освітні інновації ХХІ століття: основні особливості дистанційної освіти та її роль у навчанні іноземної мови	70
<i>Рязанцева Д. В.</i> Активізація самостійної роботи іноземних студентів: організація, напрями, перспективи	74
<i>Семененко І.Є.</i> Оцінювання в дистанційному навчанні у процесі професійної підготовки іноземних студентів базових факультетів	76
<i>Уварова Т.Ю.</i> Інноваційні методи організації самостійної роботи студентів, які вивчають українську мову як іноземну	83
<i>Ушакова Н.В.</i> Формування лексичних навичок здобувачів освіти засобами ІКТ на початковому етапі навчання української мови як іноземної	89
<i>Шипотілова О.П.</i> Із досвіду вивчення польської мови як іноземної на базі Варшавського університету (м. Варшава, Республіка Польща)	94
<i>Шкурко О.В.</i> Сучасні засоби візуалізації навчальних матеріалів на заняттях з української мови як іноземної	97
<i>Якубаева К.С.</i> Дидактическая игра как средство обучения русскому	